

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Ihmiskaupan hävittämiseen tähtäävä EU:n strategia vuosiksi 2012–2016”

COM(2012) 286 final

(2013/C 44/20)

Esittelijä: **Béatrice OUI**

Euroopan komissio päätti 19. kesäkuuta 2012 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Ihmiskaupan hävittämiseen tähtäävä EU:n strategia vuosiksi 2012–2016”

COM(2012) 286 final.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 23. marraskuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 12.–13. joulukuuta 2012 pitämässään 485. täysistunnossa (joulukuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon ilman vastaaääniä. Äänestyksessä annettiin 104 ääntä puolesta 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Komitea suhtautuu myönteisesti ihmiskaupan hävittämiseen tähtäävään strategiaan ja haluaa antaa siihen oman panoksensa. Komitea toteaa kuitenkin, että termi ”hävittäminen” ei vaikuta kovin realistiselta, kun otetaan huomioon ilmiön tämänhetkinen laajuus, sitä ympäröivä tietynlainen salliva ilmapiiri sekä sen torjuntaan suunnattujen resurssien vajavaisuus.

1.2 Komitea korostaa, että strategiaa ei voida toteuttaa ilman aktiivista tukea kansalaisyhteiskunnalta, joka on yhteydessä uhreihin. Uhreja tukevat järjestöt tarvitsevat taloudellisia voimavaroja pystyäkseen täyttämään tehtävänsä.

1.3 Komitea esittää, että seksuaalista hyväksikäyttöä varten käytävä kauppa erotettaisiin muista ihmiskaupan muodoista (pakkotyö, kerjääminen, lumeavioliitot, elinkauppa), jotta kaikille olisi selvää, mitä vastaan taistellaan. Komitea ehdottaa laatu-merkkinä selvää, mitä vastaan taistellaan. Komitea ehdottaa laatumerkin perustamista kaupunkeja varten, jotka suhtautuvat erityisen kielteisesti naisten ja lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

1.4 Myös lasten kohdalla komitea toivoo eriytettyä kohtelua (lapsen oikeuksista tehty YK:n yleissopimus).

1.5 EU:n jäsenvaltioiden olisi pikaisesti ratifioitava kotityöntekijöiden ihmisarvoista työtä koskeva ILO:n yleissopimus sekä kaikki muut aiheesta käsittelevät kansainväliset sopimukset.

1.6 Komitea korostaa riittävän suojelun merkitystä, jotta uhrit voivat palata lailliseen yhteiskuntaelämään, jonka ulkopuolelle he ovat joutuneet (suojelua valituksen tehneille, asunnon-saantimahdollisuudet ja terveydenhoidon järjestäminen jne.).

Tämän kotoutumisen kestävytyden kannalta olisi tärkeää antaa uhreille mahdollisuus löytää töitä julkisesti tuetuilla osallistavilla työmarkkinoilla.

1.7 Ihmiskaupan torjuminen edellyttää monialaista politiikkaa. Kaupankäynnin torjumisen lisäksi tarvitaan todellista sosiaalipolitiikkaa. On luotava muiden strategioiden kanssa yhteisvaikutuksia, joilla muun muassa edistetään romanien integroitumista sekä köyhyyden, huumeriippuvuuden ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjuntaa.

2. Johdanto

2.1 Orjuutta ei esiinny pelkästään historiankirjoissa, vaan yhä nykypäivänä ja myös kehittyneemmissä maissa. Ihmiskaupan jatkuminen ja jopa lisääntyminen Euroopan unionin alueella on mätäpaase, joka jäyttää unionin demokraattisia perustuksia. Kun oikeusvaltioissa kaupataan ihmisiä seksuaalista hyväksikäyttöä, pakkotyötä tai -kerjäämistä tai nyttemmin elinkauppaa tai lumeavioliittoja varten ja kun rikolliset saavat tästä kaupasta huomattavia tuloja, vaarantuu niiden periaatteiden uskottavuus, joita unioni on ihmisoikeuksien kunnioittamiseen liittyen pyrkinyt edistämään maailmassa.

2.2 Ihmiskauppa on kielletty Euroopan unionin perusoikeuskirjan 5 artiklassa. Ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annettulla direktiivillä 2011/36/EU otetaan käyttöön kokonaisvaltainen ja sukupuolispesifi lähestymistapa, jonka keskiössä ovat uhrit ja ihmisoikeudet. Kun jäsenvaltiot ovat 6. huhtikuuta 2013 mennessä saattaneet sen täysin osaksi kansallista lainsäädäntöään, mahdollisuudet torjua ihmiskauppaa parantuvat. Ihmiskauppaan voidaan puuttua myös muilla oikeudellisilla välineillä, jotka liittyvät uhrien oikeuksiin, sukupuolten tasa-arvoon ja lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön tai kohdistuvat työnantajiin, jotka tietoisesti työllistävät maassa laittomasti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia.

2.3 Tällaisten oikeudellisten välineiden määrä ja hajanaisuus saattaa johtaa päällekkäisyyksiin eivätkä ne muodosta yhtenäistä politiikkaa, joten tarvitaan strategiaa painopistealojen määrittämisestä, puutteiden korjaamisesta sekä erilaisten säädösten yhdenmukaistamista varten. Tämä on tarkasteltavana olevan strategian tavoite.

2.4 Nykyistä tilannetta kuvaa suuri ero vahvistettujen periaatteiden ja ruohonjuuritason todellisuuden välillä. Periaatetasolla Euroopan unioni, jäsenvaltiot ja kansalaiset vastustavat jyrkästi ihmiskauppaa, jota pidetään orjuuden nykymuotona. Todellisuudessa kuitenkin jokainen kansalainen, sosiaalityöntekijä, lääkäri, poliisi ja poliittinen edustaja saattaa kohdata uhreja – nuoria ulkomaalaisia tyttöjä, jotka myyvät itseään Euroopan kaupunkien kaduilla, tai kerjäämistä harjoittavia lapsia – tai osallistua epäsuorasti ihmisten hyväksikäyttöön ostamalla tuotteita, jotka ovat niin edullisia, että on syytä epäillä pakkotyötä käytetyn ainakin jossain vaiheessa tuotantoketjua. Käytännössä ihmiskauppaan suhtaudutaan kollektiivisella tasolla sallivasti tai vaieten. Useimmat sulkevat silmänsä todellisuudelta eivätkä katso asian koskevan heitä, vaikka kaikki voivat vaikuttaa siihen.

2.5 Tarkasteltavana olevassa asiakirjassa komissio ehdottaa tehokkuuden parantamiseksi toimintastrategiaa, jota komitea luonnollisesti tukee. Direktiiviehdotusta koskevassa ETSK:n lausunnossa ⁽¹⁾ ehdotettiin vastaavanlaista lähestymistapaa.

2.6 Strategia voi onnistua ainoastaan, jos kansalaisyhteiskunta on siinä ensisijainen kumppani. Kansalaisyhteiskunnan järjestöt ymmärtävät parhaiten tämän alan kysymyksiä ja voivat auttaa kartoittamaan uhrit sekä toimia ennaltaehkäisevästi. Poliisi, oikeuslaitos, työtarkastukset jne. ovat välttämättömiä, mutta mikäli pelkillä valtiollisilla palveluilla pystyttäisiin hävittämään ihmiskauppa, ei sitä enää esiintyisi. Ainoa tehokas tapa on ottaa kansalaisyhteiskunnan organisaatiot mukaan strategian täytäntöönpanoon. Taloudellinen tuki uhreja auttaville järjestöille on välttämätöntä.

2.7 Asiakirjassa ehdotetaan viittä painopistealuetta: uhrien tunnistaminen, suojeleminen ja auttaminen, ennaltaehkäisytoimien tehostaminen, syytteen nostaminen ihmiskauppiaita vastaan, koordinoinnin, yhteistyön ja johdonmukaisuuden parantaminen sekä vastaaminen uusiin huolestuttaviin seikkoihin, erityisesti rikollisverkostojen toimintaan internetissä.

3. Komitean huomiot

3.1 Komitea on jo käsitellyt ihmiskauppaan liittyviä asioita useissa lausunnoissaan, joiden aiheena ovat olleet muun muassa lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ⁽²⁾, uhrien oikeudet ⁽³⁾ sekä maahanmuuttoa ja liikkuvuutta koskeva kokonaisvaltainen lähestymistapa ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ EUVL C 51, 17.2.2011, s. 50–54.

⁽²⁾ EUVL C 48, 15.2.2011, s. 138–144.

⁽³⁾ EUVL C 43, 15.2.2012, s. 39–46.

⁽⁴⁾ EUVL C 191, 29.6.2012, s. 134–141.

Uhrien yksilöiminen

3.2 Lokakuussa 2010 antamassaan lausunnossa komitea painotti uhrien suojelemista heti siitä lähtien, kun heidät on yksilöity. Ongelmana on yksilöiminen sekä todistustaakan kuuluminen heikossa asemassa oleville henkilöille, joita hyväksikäyttäjät valvovat ja jotka ovat peloissaan, eivät puhu paikallista kieltä, eivät tunne oikeuksiaan eivätkä tiedä, minne ottaa yhteyttä. Uhrien yksilöimisessä on edistytävä, jotta heitä voidaan kuulla laajemmin. Eräät ammattijärjestöt ovat käynnistäneet pilottihankkeita, joissa koulutetaan työntekijöitä, jotka saattavat olla yhteydessä pakkotyön uhreihin. Tarkoituksena on, että työntekijät osaisivat havaita uhrit, lähestyä heitä sekä tarjota heille tukea ja suojelua. Viranomaisten ja järjestöjen olisi tehtävä samaa työtä niiden ihmisten parissa, jotka saattavat olla yhteydessä seksuaalista hyväksikäyttöä varten käytävän kaupan uhreihin (lähes 80 prosenttia ihmiskaupan uhreista). Olemassa olevia välineitä, koulutusta, suuntaviivoja ja toimintaoppaita on levitettävä paljon nykyistä laajemmin, jotta tiedettäisiin, kuinka ja mihin otetaan yhteyttä epäiltäessä ihmiskauppaa.

3.3 On käännettävä nykyinen suuntaus: uhrin ottaessa yhteyttä avustajajärjestöön hänet käännytetään usein toisen, toimivaltaisempana pidetyn järjestön puoleen. Jotkut uhrit joutuvatkin kertomaan tarinansa kymmenille ihmisille, ennen kuin he saavat todellista tukea. Sen sijaan kaikkien tulisi olla valmiita kuuntelemaan ja auttamaan uhreja. Tarvitaan tietoa, koulutusta ja välineitä, jotta tiedetään, mitä pitäisi sanoa ja tehdä. Järjestöjen ja sosiaalipalveluiden on toimittava verkostoituneesti.

3.4 Myös erilaisia uhreja on kohdeltava spesifisesti erityisesti silloin, kun kyseessä ovat lapset. Lapsen edun tulee olla johtava periaate. Romanilasten pakottamista kerjäämiseen on torjuttava osana romanien eurooppalaista integrointistrategiaa.

Ennaltaehkäisyn lisääminen

3.5 Komitea pitää tervetulleena sukupuolinäkökohtien painottamista. Ihmiskaupan uhreista lähes 80 prosenttia on naispuolisia, ja heistä suurin osa on pakotettu prostituutioon. Ihmiskaupasta 76 prosenttia liittyy seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Seksuaalista hyväksikäyttöä varten käytävän ihmiskaupan jatkuminen on osoitus sukupuolten välisestä epätasa-arvosta. Naisten (usein nuorten tyttöjen) vieminen Euroopan unionin vauraimpiin kaupunkeihin prostituoiduiksi herättää kysymyksen siitä, minkälainen kuva asiakkailta on näistä naisista – ja naisista ylipäätensä – sekä vaarantaa toimet, joita muilla aloilla on toteutettu sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseksi.

3.6 Komitea suosittelee, että seksuaalista hyväksikäyttöä varten tapahtuva ihmiskauppa erotettaisiin selkeästi pakkotyöstä ja -kerjäämisestä sekä elinkaupasta. Erillään on käsiteltävä myös lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Suurin osa (80 %) ihmiskaupasta liittyy seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Tämän mainitsemisen on tärkeää, jotta kävisi selkeästi ilmi, mitä vastaan taistellaan. Ihmiskauppiat saattavat näyttää epämääräiseltä, kaukaiselta ja tavoittamattomalta ryhmältä, mutta asiakkaita ja uhreja jokainen kohtaa Euroopan kaupunkien kaduilla.

3.7 Ennaltaehkäisyyn lisääminen edellyttää ennen kaikkea puuttumista kysyntään. Kauppiaita on niin kauan kuin asiakkaitakin. Kysynnän vähentäminen edellyttää tasa-arvovalistusta mahdollisimman nuoresta iästä lähtien ja kaikissa ympäristöissä sekä myös tasapainoisempaa sukupuolijakaumaa työelämässä. Kun sukupuolijakauma työpaikalla on tasapuolinen ja naiset ja miehet harjoittavat samoja ammatteja sekä pääsevät yhtä vastuulliseen asemaan, fantasioihin perustuvat harhakuvat poistuvat vähitellen eikä naisia nähdä pelkkinä ostettavissa olevina seksiohjeina. Tunneiseikat ja ihmisarvon huomioon ottava seksuaalikasvatus on välttämätöntä. Mikäli vanhemmat vaikeavat seksuaalisesta kanssakäymisestä, nuoret etsivät tietoa internetistä ja saattavat saada kielteisiä mielikuvia, jotka voivat vaikuttaa heidän tulevaan käsitykseensä miesten ja naisten välisistä suhteista.

3.8 Sukupuolinäkökohdat ovat tärkeitä, mutta lapsia ja aikuisia on myös kohdeltava eri tavoin. On muistutettava, että seksuaalinen kanssakäyminen lasten kanssa on rikos. Tätä tarkoitusta varten tarvitaan sitäkin enemmän resursseja, koska yhä useammilla internetin pornografiasivustoilla on esillä lasten kuvia, mikä saa jotkut aikuiset unohtamaan lait tai olemaan piittaamatta niistä. Lapsille on myös annettava seksuaalikasvatusta ja kerrottava asianmukaisen kunnioituksen merkityksestä ⁽⁵⁾.

3.9 Ennaltaehkäisyä on myös köyhyyden torjuminen, jotta ihmiset eivät joutuisi lähtemään kotimaastaan, sillä näin toimitaan tilannetta hyödyntäviä ihmisten salakuljettajia vastaan. Länsimaisesta vauraudesta haaveilevat laittomat maahanmuuttajat ovat haavoittuvassa asemassa, kun he ovat vailla henkilöasiakirjoja, rahattomia ja kielitaidottomia ja pelkäävät poliisin ottavan heidät kiinni. Tällöin he joutuvat ihmiskauppiaiden armolle ja alistetuksi orjuuteen, vaikka he ovat tulleet maahan omasta tahdostaan eikä heitä ole viety kotoaan väkisin.

3.10 Pakkotyön lisääntyminen on huolestuttavaa. On myös kiinnitettävä huomiota väärinkäytöksiin selkeyttämällä au pair-työn sekä eräissä uskonnollisissa yhteisöissä tehtävän työn määritelmiä, sillä vapaaehtoisuuden ja pakkotyön raja saattaa olla häilyvä.

Syytteen nostaminen ihmiskauppiaita vastaan

3.11 Aikaisemmassa lausunnossaan komitea painotti rikostutkintojen taloudellisia näkökohtia, mikä on edelleen ajankohtaista. Kyseessä on yksi tuottavimmista rikollisuuden muodoista. Pakkotyöstä vuosittain kertyvän voiton määräksi on arvioitu maailmanlaajuisesti 31,6 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Määrästä 15,5 miljardia dollaria eli 49 prosenttia syntyy teollisuusmaissa ⁽⁶⁾. Eurooppalaisella tasolla tapahtuvilla talousrikostutkinnoilla on keskeinen merkitys jahdattaessa ihmiskauppiaita.

Komitea suosittelee, että ihmiskaupalla hankittu omaisuus tuomittaisiin menetetyksi ja nämä varat käytettäisiin uhreille maksettaviin korvauksiin ja ihmiskaupan torjumiseen.

3.12 Keskeinen haaste on uhrien suojeleminen, sukupuolinäkökohdat huomioon ottaen. Koska uhreilla on ensisijaisen tärkeä rooli siinä, että rikosoikeudelliset menettelyt ihmiskauppiaita kohtaan saadaan päätökseen, heillä on oltava luottamusta. Uhrien suojeleminen tulee kattaa myös asunnonsaantimahdollisuudet, terveydenhuolto ja henkilökohtaisen turvallisuuden takaaminen. Tämän kotoutumisen kestävyys kannalta olisi tärkeää antaa uhreille mahdollisuus löytää töitä julkisesti tuetuilla osallistavilla työmarkkinoilla. Näin he voivat kerätä työkokemusta ja oppia työelämän käyttäytymismalleja, jotka ovat edellytyksenä heidän kuntoutumiselleen ja sille, että siirtyminen avoimille työmarkkinoille onnistuu. Koska uhrin on joutunut elämään yhteiskunnan ulkopuolella, heitä on autettava palaamaan lailliseen yhteiskuntaelämään.

3.13 Laittomien maahanmuuttajien lähtömaiden kanssa olisi allekirjoitettava sopimuksia, joilla autetaan niitä torjumaan tehokkaammin ihmisten salakuljetusta. Salakuljettajat eivät joudu syytteeseen ihmiskaupasta, vaikka he tarjoavat rikollisverkoille uusia mahdollisia uhreja.

Koordinoinnin, yhteistyön ja johdonmukaisuuden parantaminen

3.14 Komitea on tyytyväinen ihmiskaupan vastaisen eurooppalaisten yritysten yhteenliittymän perustamishankkeeseen. Yritysten sitoutuminen on keskeistä pakkotyön torjumiseksi sekä kolmansissa maissa että Euroopan unionissa. Tämä yhteenliittymä tulisi laajentaa suurten konsernien pieniin alihankintayrityksiin aloilla, joilla pimeän työn tiedetään olevan yleistä, kuten ravintola-, rakennus- ja maatalousalalla. Ihmiskaupan torjuminen on olennainen osa yritysten sosiaalista vastuuta. Se koskee myös laitonta ja pakkotyötä kolmansissa maissa kaikilla alihankkijoilla kaikissa tuotantoketjun vaiheissa. Koska prosessit ovat nykyään maailmanlaajuisia, monikansallisilla yrityksillä on merkittävä rooli sen varmistamisessa, millä tavoin kaikki niiden käyttämät tuotteet valmistetaan.

3.15 Kauppasopimuksissa tulee myös olla selkeät lausekkeet, joissa kielletään pakkotyöllä tuotettujen tavaroiden ja palveluiden liikkuminen.

3.16 Orjatyö ei ole hävinnyt palvelualalta, varsinkaan kotitalouspalveluista. Väärinkäytösten torjumista varten hyväksyttiin kesäkuussa 2011 kotityöntekijöiden ihmisarvoista työtä koskeva ILO:n yleissopimus 189 ⁽⁷⁾. ETSK kehottaa kaikkia 27

⁽⁵⁾ EUVL C 24, 28.1.2012, s. 154–158.

⁽⁶⁾ Patrick Belser, "Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits", työasiakirja, ILO, Geneve, 2005.

⁽⁷⁾ ILO:n yleissopimus, jota yksikään eurooppalainen valtio ei ole toistaiseksi ratifioinut (sen on ratifioinut ainoastaan kaksi maata, Uruguay ja Filippiinit)

jäsenvaltiota ratifioimaan pikaisesti tämän sopimuksen sekä kaikki muut ihmiskauppaan liittyvät kansainväliset asiakirjat ⁽⁸⁾.

3.17 Komitea tukee kansalaisyhteiskunnan foorumin perustamista. Sen kautta kaikissa mahdollisesti asianomaisissa ja tarvittavan asiantuntemuksen omaavissa järjestöissä voitaisiin jakaa tietoa ja koulutusta ihmiskauppaan liittyvistä näkökohdista.

3.18 Kansallisilla raportioijilla sekä tiedonkeruun parantamisella on keskeinen merkitys. Tiedonkeruu on yhtenäistettävä siten, että kaikki valtiot toimivat samalla tavalla. Kansalliset raportioijat, joilla on ensisijainen vastuu ihmiskaupan torjumisesta, voivat koordinoida eri palveluiden ja järjestöjen toimia esimerkiksi seuraavilla aloilla: maahanmuutto, lasten ja nuorten suojeleminen, työtarkastukset ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuminen, sillä nämä tahot eivät aina toimi yhteistyössä. Europolin rooli on merkittävä, sillä ihmiskauppa ei tunne rajoja.

3.19 Koordinoimalla EU:n ulkoisia toimia sekä mainitsemalla ihmiskauppa nimenomaisesti vapaakauppasopimuksissa voidaan kiinnittää huomiota ilmiöön, joka jää usein pimentoon tai ali-arvioiduksi.

3.20 Paikallisyhteisöt, erityisesti suuremmat kaupungit, ovat lähempänä ruohonjuuritason todellisuutta ja kykenevät näin ollen erityisen hyvin puuttumaan ihmiskaupan uhrien seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Komitea suosittelee, että riippumattoman viranomaistahon toimesta perustettaisiin laatumerkki kaupungeille, jotka suhtautuvat jyrkimmin ihmiskauppaan ja torjuvat aktiivisimmin prostituutiota ja kerjäämiseen pakottamista. Onhan olemassa ilman- ja vedenlaatua kuvaavat laatumerkit. Eikö ihmisten elinympäristö ole aivan yhtä tärkeä?

3.21 On välttämätöntä arvioida EU:n myöntämän rahoituksen tehokkuutta sekä laatia, jakaa ja kääntää ohjeita hyvistä käytänteistä ja tehokkaista menettelyistä, jotka sopivat eri toimijoille: poliisille, oikeuslaitokselle, kunnille ja järjestöille.

Uusiin huolestuttaviin seikkoihin vastaaminen

3.22 Uhrien ja asiakkaiden etsiminen internetin kautta on uudenlainen vaara, jota on tutkittava. Sen vastapainoksi on hyödynnettävä internetiä ja sosiaalisia verkostoja levittämällä niiden kautta viestiä vastuullisuudesta ja ihmisarvon kunnioittamisesta. Internetin vaarat ovat todellisia, mutta lisäksi tulisi nostaa esille uusien välineiden tarjoamat mahdollisuudet positiivisten viestien levittämiseen ja ennaltaehkäisevään toimintaan.

Bryssel 13. joulukuuta 2012

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Staffan NILSSON*

⁽⁸⁾ Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta, Treaty Series, vol. 2237, s. 319; yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (CETS nro 197), Euroopan neuvosto, Varsova, 16.5.2005; YK:n yleissopimus kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamisesta, New York, 18.12.1979, Treaty Series, vol. 1249, s. 13; YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 20.11.1989, Treaty Series, vol. 1577, s. 3; ILO:n sopimus, joka koskee pakollista työtä (nro 29), 1930; ILO:n sopimus, joka koskee pakkotyön poistamista (nro 105), 1957; ILO:n yleissopimus lapsityön pahimmista muodoista (nro 182), 1999.